

Mājmācība: Kišu un Kalniņu ģimeņu pieredzes stāsti

Inga Kaļva-Miņina

Pēc pandēmijas, kad visa dzīve, tai skaitā arī mācības, tika organizēta no mājām, daudzas ģimenes saprata, ka mājmācība ir tas formāts, kas ļauj viņu bērniem ne tikai pilnvērtīgi gūt zināšanas, bet arī smelties citas dzīvei tik nepieciešamās prasmes, esot ciešā saiknē ar saviem ģimenes locekļiem.

Kā vēsta informācija Ģimeņu skolu apvienības mājaslapā, tad: "Ģimenes skola" jeb mājmācība ir sistemātiska bērnu izglītošana, kurā vecāki māca savus bērnus mājas apstākļos, ģimenē. Svarīgi ir jēdzienu "mājmācība" nejaukt ar jēdzienu "mājapmācība" (kad dažādu iemeslu dēļ apmaksāts skolotājs māca bērnu viņa mājās) vai ar jēdzienu "tālmācība" (kad bērns izglītību iegūst attālināti pēc izglītības iestādes strikti noteiktas programmas), kā arī ar citām alternatīvās izglītības metodēm". Vairāk par aktualitātēm, kas saistītas ar mājmācību, var uzzināt mājaslapā www.gimenuskoluapvieniba.lv, bet turpinājumā – divi mājmācības pieredzes stāsti.

Veidojas personības, jo bērni aug autentiskāk

Alise Ribakovas foto

«Vecākiem vadu iedvesmas seminārus par audzināšanas tēmu un saku – ja jūs bērnam telefona vietā piedāvāsi savu sabiedrību, diez vai viņš atteiksies. Ir jābūt kopīgi pavadītam laikam, jo bez tā attiecības neveidojas,» stāsta mūziķe, ērģelniece, mūzikas meistarklašu, vecāku semināru vadītāja GUNA KISE, kura ir arī Ģimeņu skolu apvienības valdes locekle. Rēzeknieši Guna un viņas vīrs Aldis ir vecāki trīs bērniem – Gintam, Aivai un Stefanam. Guna ir ne tikai mamma, bet arī savu bērnu skolotāja, kura redz, ka mājmācība palīdz bērniem izaugt par personībām.

Kad dēls Gints mācījās 3. klasē, vecāki pamanīja, ka viņš nejutās labi skolā, tādēļ tika pieņemts tik svarīgs lēmums – mācīt mājmācībā. «Šobrīd arī meita Aiva mācās mājmācībā jau 2. klasē, Stefanam drīz būs pieci gadi, un viņš arī neiet bērnudārzā, jo arī pirmsskolas izglītība tiek apgūta mājmācībā. Šogad Gintam ir 6. klase, un tas pēc Latvijas likumdošanas ir pēdējais mājmācības gads. Līdz ar to nākamajā gadā jāizlemj, vai Gints atgriežas savā skolā un savā klasē vai turpina mācīties mājās tālmācībā,» stāsta Guna. «Mūsu sadarbības skola ir Rēzeknes Katoļu vidus-

skola, kas mums sūta pārbaudes darbus. Tos vēlāk nosūtām izpildītus, skola nosūta arī mācību plānu, bet es esmu pilnībā atbildīga par to, kā to ieviešu sava bērna ikdienā.»

Stereotipi par mājmācību

Kad jautāju, kādi ir biežāk dzirdētie stereotipi, kas saistīti ar mājmācību, Guna stāsta: «Vienmēr tiek jautāts par socializāciju. Par mājmācībniekiem ir tāds priekšstats, ka, ja jau viņi mācās mājās, tad mājās vien sēž. Ir tieši otrādi – tie, kas mācās skolā, lielāko dienas daļu tur sēž no zvana līdz zvanam, un vecāki viņus nemaz neredz. Savukārt mēs ejam laukā, satiekam cilvēkus. Kas ir socializācija? Tā nav prasme komunicēt ar divdesmit vienaudžiem, jo dzīvē tā nebūs. Dzīvē ir svarīga prasme komunicēt ar visiem dažāda vecuma cilvēkiem – ja ir brāļi, māsas dažādos vecumos, vecāki, vecvecāki, radi, draugi, kaimiņi. Mūsu bērni apmeklē mūzikas skolu, sporta pulciņus. Viņi visu laiku ir kustībā. Mēs esam mūziķu ģimene, nemitīgi esam uz skatuves, braucam pie cilvēkiem, runājamos, dziedam, mīlam uzņemti ciemiņus.»

Guna uzsvē, ka veiksmīgas mājmācības pamatā ir labas attiecības vecāku un bērnu starpā: «Ja attiecības ar bērnu ir izveidotas pareizi, tad viņš mums uzticas, viņam ir svarīgs mūsu viedoklis, viņš ieklausīsies mūsu teiktajā. Ja nav attiecību, tad arī rodas tādi jautājumi – kā bērni tevi klausu? Kā tu nodali mammas un skolotājas lomu? Es nenodalu, man visas lomas ir reizē. Bērnam nav jāklauza vecāki, bet gan ar uzmanību jāizturas pret vecāku vārdiem.»

Ir svarīga veltību respektēšana

Guna atklāj, ka, protams, mēdz būt arī tādi brīži, kad mazākie bērni nevēlas kaut ko darīt, tad mamma respektē viņu viedokli: «Es neuzstāju, jo mēs varam atrast laiku, kad bērniem ir labāks garastāvoklis, kad mazās sirsniņas ir atvērtākas.»

«Mēs esam daudz mācījušies bērnu psiholoģiju, vecumposmu specifiku, un, skatoties uz Gintu, redzu, ka, tiklīdz viņam palika 11 gadi, viņš savu dzīvi sāk organizēt pats. Pienāk un saka – mamma, kad mēs mācīsimies, gribu ātrāk visu izdarīt. Dēls sāk pats plānot savu dienu, un tas notiek dabiski. Brīdī, kad putniņš gatavs lidot, viņš paceļas spārnos, nevajag viņu grūst laukā no ligzdas,» stāsta Guna.

Guna ir Ģimeņu skolu apvienības valdes locekle, biedrībā apvienojušās visas Latvijas ģimenes, kuras bērnus māca mājmācībā. «Mums ir savi čatiņi, WhatsApp grupas, sava Facebook lapa, Rīgas pusē ģimenes bieži tiekas, ir savi grāmatu klubi. Es esmu ērģelniece, kad Rīgas Domā spēlēju koncertus, tad saucu mājmācībniekus pie sevis ekskursijās. Katra ģimene, kurai ir ko parādīt/ pastāstīt, aicina ciemos citas. Katru mēnesi es veidoju Zoom tikšanās, kurās var pieslēgties ikviens, klausoties par mums aktuālām tēmām,» atklāj Guna. «Pirms vairāk nekā gada ievācāmies jaunā mājā, un, izrādās, ka kaimiņos dzīvo triju bērnu ģimene, kuras bērni arī neiet skolā, bet mācās tālmācībā. Esam brīvā režīmā, kādas tēmas varam apgūt kopā.»

«Bērnam mācoties mājmācībā, veidojas personība, jo viņš aug autentiskāk. Nenozvana zvans, kas atrauj no kādas nodarbes, bērns var palikt ar savām domām, ja sagurst, var iziet laukā, apskriet ap māju, jo tas ir mūsu starprēdis. Ir svarīga savu veltību respektēšana – ko es tagad gribu? Kā es jūtos? Kā es sevi atjaunošu nākamajam etapam?» sarunas izskaņā saka mamma un pedagoge Guna.

Sekot līdz Kišu ģimenes aktuālajiem notikumiem, kas saistīti gan ar mājmācību, gan koncertēšanu, var viņu Facebook lapā «Kišu ģimene». Tāpat jāuzsver, ka arī dēlam Gintam, kuram ir daudz hobiju, bet vislielākā aizraušanās, protams, ir mūzika (viņš ir 15 mūzikas konkursu laureāts), ir savs YouTube kanāls – «Kise Gints».

Meitas aug un mācās drošā un atbalstošā vidē

Foto no Kalniņu ģimenes personīgā arhīva

«Mājmācību kā pamatzglītības iegūšanas formu līdz 6. klasei savā ģimenē izvēlējāmies, jo gribējām pēc iespējas vairāk pavadīt laiku kopā ar savām meitām, sniegtot viņām uzmanību, drošības un atbalsta sajūtu, kopīgu augšanas un mācīšanās prieku, kā arī nodot tālāk savas ģimenes vērtības. Tās ir ticība Dievam, ģimeniskums, dzimtas saites, latviskums, labestība, patiesums, līdzietība pret apkārtni, vidi, dabu un cilvēkiem, sekošana savam sirds aicinājumam. Mums ar vīru ir ļoti būtiski, lai meitas var augt un mācīties drošā, atbalstošā vidē, neizjūtot psiholoģisku diskomfortu vai pat mobingu, jo tas pašā saknē apcērt bērna motivāciju, zinātkāri, radošumu un spēju mācīties pašam,» stāsta MĀRĪTE TABITA KALNIŅA. Kopā ar vīru Armandu Aleksandru viņa audzina trīs meitas: Sofijai ir 9 gadi, Melānijai – 7 gadi, bet Ievai – 4 gadi.

Pastāsti, lūdzu, nedaudz vairāk par mājmācību jūsu ģimenē.

– Mūsu ģimene šovasar pārcēlās uz Ogrī, iepriekš dzīvojām Madonā (starp citu, Mārīte Tabita ir dzimusi, augusi Līvānu novada Jersikā un pabeigusi Jersikas pamatskolu – I.K.-M.). Kad meitas bija pirmsskolas vecumā, sadarbojā-

mies ar Madonas pirmsskolas iestādi «Kastanītis», kura ir draudzīga un atvērta mājmācību ģimenēm. Šobrīd abām mūsu vecākajām meitām 3. klasē un 1. klasē piesaistes skola ir vecāku veidotā pamatskola «Būsim», kas atrodas Rīgā un sadarbojas ar ļoti daudzām mājmācību ģimenēm no visas Latvijas.

Vecākiem galvenais ir saprast, vai viņi vēlas un spēj uzņemties šādu pilnu atbildību par savu bērnu izglītību. Visbiežāk tas arī nozīmē, ka vienam no vecākiem jāpaliek mājās ar bērniem, bet ekonomiskā situācija Latvijā ir tāda, ka visbiežāk abi vecāki ir spiesti strādāt. Mums ir daudz bērnu ģimene, bet esam izvēlējušies kompromisa variantu – vīrs strādā pilna laika darbu, bet es esmu pašnodarbinātā, mācu mūsu meitas un nopelnu ar gabaldarbiem rakstniecībā un mākslas jomā.

Parasti šo mājmācības ceļu izvēlas tie vecāki, kuri jūt, ka spēj organizēt mācību procesu un mācīt savus bērnus. Turklāt sadarbības izglītības iestādes piedāvā gan mācību plānu un materiālus atbilstoši vispārīglītojošās skolas programmai, kā arī klātienē un online konsultācijas vai nu ar mājmācību procesa koordinātoru vai arī citiem konkrētās mācību iestādes skolotājiem.

Kā organizējat mācību procesu?

– Es regulāri pārskatu mācību programmu un sasniedzamo rezultātu tabulu visiem trim bērniem, bet mēs ģimenē jau kopš pirmsākumiem piekopjam bērna pašvadītu mācīšanos. Montesori pedagogijā ir tāds jēdziens kā «sensitīvie periodi», kad bērnu pastiprināti sāk interesēt, piemēram, ģērbšanās pašam, skaitļi vai burti. Nodrošināts ar atbilstošu vidi vai mācību līdzekļiem, viņš šajā periodā mācās pats un strauji.

Izmantojam arī to pašu nereti nesaprasto vai pārprasto kompetenču pieeju, kas ir arī vispārīglītojošo skolu programā. Tas nozīmē, ja bērnam pastiprināti interesē daba, mēs arī citus priekšmetus apgūstam caur šo, jo mēs zīmējam, lasām, rakstām, rēķinām, apgūstam angļu valodas vārdus, veidojam dizaina darbiņus vai eksperimentus par un ap dabas tēmu.

Ko mājmācība devusi Tavām meitām un ko – Tev?

– No manis pašas bērnu piedzimšana, audzināšana un izglītošana mājmācībā ir prasījusi nemitīgu personīgu izaugsmi. Esmu gan strādājusi ar savām bērniem un augšanas traumām, gan daudz lasījusi par ģimeņu psiholoģiju, bērnu audzināšanu un interesējusies par izglītības jomu, mācību metodēm. Cenšos darīt labāko iespējamo savā situācijā.

Manuprāt, meitas ir saņēmušas daudz mīlestības un uzmanības, un viņas novērtē kopā pavadīto laiku. Vairāk nekā no jebkā cita viņas mācās no mana un vīra rādītā piemēra. Viņas ir atraisītas un radošas personības, viņām ir bagāta iztēle un latviešu valoda, viņas prot pastāvēt par savu viedokli, uzdot jautājumus, izvirzīt un sasniegt mērķus. Vēl viens mājmācības ieguvums – izveidojas ciešākas un noturīgākas māsu un brāļu attiecības. Skolā viņi nonāk dažādās klasēs, iegūst citus draugus un attālinās viens no otra.

Taču viens no vislielākajiem mājmācības ieguvumiem, manuprāt, ir tas, ka man ir izdevies līdz ar mammas pienu nodot meitām grāmatu un lasīšanas mīlestību, kas šobrīd Latvijā ir aktuāla un daudz apspriesta problēma. Es viņām esmu izlasījusi priekšā simtiem grāmatu, kuru biežums ir no pārdesmit lappusītēm ar lielām ilustrācijām un beidzot ar bieziem fantāzijas stāstiem. Tagad abas vecākās meitas arvien vairāk lasa pašas.

Liels ieguvums ir arī tas, ka meitas ir bijušas līdzās un redzējušas, kā tapa mana grāmata, sākot no pirmās ieceres un šobrīd līdz pat mākslinieces zīmētajām ilustrācijām. Vecākajai meitai lasīju priekšā manuskriptu līdz pat diviem naktī, jo viņa nevarēja aizmigt, kamēr visu nebūs noklausījusies. Cerams, pirms Ziemassvētkiem grāmatu beidzot varēsim turēt rokās!

Ko ieteiktu citiem vecākiem, kuri apsver iespēju savus bērnus mācīt mājmācībā.

– Uzticieties savai intuīcijai un savu bērnu dabiskai, viņos jau esošai spējai izzināt un mācīties! Nevienš cits mūsu bērnus neredz un nepazīst labāk par mums. Mēs vislabāk redzam viņu stiprās un vājās puses, un tieši mēs varam palīdzēt viņiem attīstīties un kļūt labākiem cilvēkiem.

Audzini personību, nevis centieties nodot pēc iespējas vairāk zināšanu. Visapkārt sabiedrībā ir daudz bezpalīdzīgu, emocionāli nenobriedušu pieaugušo, bet vajadzīgās zināšanas/ faktus ar mūsdienu meklēšanas un mācīšanās rīkiem var atrast ar pāris klikšķiem.

Iedvesmojiet un māciet ar savu piemēru! Ja mēs lasām grāmatas, bērns arī to darīs; ja mēs atzīstam savas kļūdas un prasām piedošanu, arī bērns to iemācīsies; ja mēs vingrojam vai sportojam, arī bērns to gribēs darīt. **IV**

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Mājmācība: Kišu un Kalniņu ģimeņu pieredzes stāsti» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds